Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Буряат-монголой ҮНЭН

№ 107 (4227)
1943 оной МАЙН 22 суббото
Сан 20 мүнгөн

ВКП(б)-гэй Областной Комитедэй, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын ГК-гэй орган

БМАССР-эй Совнаркомдо ба ВКП(б)-гэй Обкомдо

1943 ондо Бурят-Монгол АССР-эй колхозууд ба совхозуудта адуу мори үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб ба тэрэниие дүүргэхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай

БМАССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй Обкомой Бюро болбол Бурят-Монгол АССР-эй колхозууд ба совхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ адуу мори үсхэбэрилхэ түшаа зарим алжаганууд туйлаһан байна гэжэ тэмдэглэнэ. 1938-аа—1941 он хүртэр колхозуудта адуу морилой тоо толгой 12,9 процент нэмэһэн байна. Тиихэдэ дайнай эхилһэнһээ хойшо республикын колхозууд Улаан Армидаа шадал һайнтай морилые үгэжэ, эрилгыень нарин һайнаар хангана.

Колхозно адуу мори үсхэбэрилхэ ажалай олоншог түрүүшүүл стахановскаар хүдэлмэрилхэ отлична һайн результатуудые харуулба. Жишээлхэдэ Зэдын аймагай Сахьяновагай нэрэмжэтэ колхозой адуунай фермэ дээрэ 1942 онло 100 гүүд бүрнһээ 88 унага абтаһан байна; Түнхэнэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой моришон нүхэр Соголуева гэгшэ 35 гүүдһээ 35 унага абажа тэжээгээ; Кабанскын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой моришон нүхэр Черных гэгшэ 14 гүүдһээ 14 унага абажа тэжээһэн байха юм.

Гэбэшье энээнэй хажуугаар республикын колхозуудта ба совхозуудта адуу мори үсхэбэрилхэ түшаа дутуу дүнда зүйлнүүд яһала өхэ бии. Хэтэн олон илангаяа Закамовай, Түнхэнэй, Тарбагатайн аймагуудай партийна, советскэ ба газартаряалангай органууд адуу мори үсхэбэрилхэ хэрэгые хүтэлбэрилгэ ябадалаа һулаһаһан байна. Энээнэй эсэстэ курсагдаһан аймагуудай ба бүсэшье нютагуудай олохон колхозуудта мори унаадаа һалан муугаар ба хайша хэрэгээр хандаха, тэлэниие гүдэлмэрилэ унахалаа ба адеелүүлжэ хаража байхадаа эзэн бүсаар хаһаха ябадал үргэлжэлһөөр. Тэрээнэй гэмээр нилээд олон мори унаха хүдэлхын аргагүй болоҳоо. Жишээлхэдэ. Тарбагатайн аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхозю 1942 онло адуу морилынь харуулба ба байра байдал муутай мүн тэрэшэлэн унажа ябаха хүнүүдтэ даалгагдажа үгүтөөгүй байгаа, нэгэ жэл түрша соо гүс колхозло 66 хүдэл мэрилэй морин морин үхэһэн ба үлэһэн морилой өгэхинь дала мүрөө гэмтэһэн ба тураншай муугаар үбэлжэлгэдэ габигдаһан байха юм.

Республикын олоншог колхозуудта хомут гоног ба шарга гэргэ дутамаг байдаг. Бии байһан хомут гоногуудынь ба транспортна хэмсэг хэрэгсэлнүүдынь хэндэшье даалгагдажа үгтөөгүй. Хаһаг соогоо һэльбэн зафагдадагүй, олонхидоо колхознигуудай гэр гэртээ абаашажа бутаргадаг ушарнууд олон үзэгдэлэг. Эдэ бүгэдэ хадаа хүдөө-ажахын хүдэлмэри дээрэ мори унаагаа хүсэд хүлдэхэ арга олгогоогүй. Тарбагатайн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гөөр полеводческе бригадада бии байһан 88 хүдэлмэрини морилдо оройтоо 45 комплект хомут гоног бии байха юм.

Залуу адуу үсхэхэ гэрэг угаа хангалтагүй муугаар габигдаһай, үнихэдэ гүүдэй һубайрха ябадал угаа өхэ болоно. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ олоншог колхозуудай ба аймагуудай организацинуудайшье хүтэлбэрилэгшэд адуунай орооной кампаниие зүбөөр үнгэргэхэ хэрэгые эмхидхэлгүй байхаһаа гадна, хабарай полевой хүдэлмэрини үелэ—эгээн таатай зохиг сагта гүүдые ороонло оруулха ябадалые һаатуулаг байна гэнэ.

БМАССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй Обкомой Бюро болбол республикын олоншог аймагуудта бэлшээри дээрэ адуу үсхэбэрилхэ имагта таатай юхим условинуд бии байбашье һаань тэлэниие тон муугаар дүрэглэжэ байна гэжэ тэмдэглэнэ.

«Колхозуудта ба совхозуудта адуу морилой тоо толгойе олошоруулха ба тэдэнэй байдал хараһалтыень һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» СССР-эй СНК-гэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1943 оной майн 12-то гаргаһан тогтоолтой зохилуулан БМАССР-эй Арадай Комиссариадай Совет ба ВКП(б)-гэй Областной Комитедэй Бюрогой тогтоолоннинь:

I. Адуу моридой тоо толгойе олошоруулха тушаа

1. Адуунай тоо толгойе 4.5 процент нэмэхэдэ 1943 онло БМАССР-эй колхозуудта адуу мори үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые баталха.

2. Адуунай тоо толгойе 13.1 процент нэмэхэдэ 1943 онло Наркомсовхозой системын совхозуудта адуу мори үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые баталха.

3. Адуу моридой тоо толгойе үлэмжэ түргэнөөр олошоруулха ябадалые хангалын зорилгоор 1943 оной майн 12-ой үдэр СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй гаргаһан тогтоолтой зохилуулан нимэ хэмжээнүүдые абаха гэбэл:

а) 1943 онһоо эхилэн колхозуудта, совхозуудта ба мүн бүхы предприятиануудта болон эмхи зургаануудта хабаатай ааг түл үгэжэ шадаха байһан 3 наһанһаа дээшэнхи бүхы гүүдые үлгата өөдоор ороонло оруулха.

Ороонло оруулха пункт гү, али искусственно аргаар хэлитэй болгоҳо пункт дээрэ азаргада табигдаха гүүдэй асарха ябадалһаа арсаһалнайнь түлее колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнүүд, адуу моритой байһан предприятиануудта ба эмхи зургааануудай хүтэлбэрилэгшэдэй өөһэтынь үмсын мүнгөөр үлүүлхээр ороонло ороогүй гүүн бүхэнэй түлее 100 түхэриг штраф хэхэ. Иигэжэ штраф хэхэ ябадал болбол АЗОтэй главна зоотехникэй зууршалгаар аймисполкомоор хэгдэхэ болоно. Колхозуудта, совхозуудта ба бусад ажалын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр штраф түлүүлхэ ябадал хаяа гүүдые үлгата өөдоо хэлитэй болгоҳо хэрэгтэй тэдэниие сүлеолхэгүй юм;

б) 20-һоо дээшэ гүүтэй байгаа хадаа өөрын азаргатай байхые колхозуудта һайшаан дурадхаха ба совхозуудта болон туһалбариин ажахынуудые үлгалха.

1943 онло орооной кампаниин үе соо үүлтэр һайжаруулхада хэрэгтэй гэжэ тоологдоһон бүхы үүлтэртэ азаргануудые хэнэйшье мэдэлдэ байгаа хаань хамаархангүйгөөр ороонло оруулха пунктнуудта дээрэ хэрэглэхэ тухай аймисполкомуудта эрхэ олгоҳо. Тиихэдэ аймагай гү, али городской исполкомой тогтоолоор гаргаһан сөөгөөр ороонло хэрэглэһэнэйнь түлее азаргын эзэдтэ мүнгынь түлэхэ болоно;

в) колхозуудта, совхозуудта ба адуу моритой байһан бүсад организацинуудташье азаргада табигдаһан бүхы гүүнүүдэй хэлитэй болоһыень (бэлшээриилэ ябалаг гүүдһээ бэшыень) жэл бүриилэ августа октябрь һараануудай үедэ заабол шалгажа үзэдэг ба гүүдэй унагалха байһан тухай хамгаалха гэрэлтэгые эзэдтэнь үгэдэг болоҳо. Гүүдэй хэлитэй болоһыень шалгаха ба хамгаалха гэршэлгэ үгэхэ хүдэлмэрие АЗО-гэй ба совхозуудай зоотехническэ ба ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдтэ даалгаха;

г) колхозуудта, совхозуудта ба бусад организацинуудта унагалха гүүдые үгэхэһөөнь үмнө 2 һара соо түрэһэнэйнь түүлдэ 15 хоног соо ямаршье ажал хүдэлмэрилэ унахыень хориҳо. 2-һоо 3 хүртэрти наһанай залуу морилые ба унагалха гүүдые хэлитэй болоһоныень хойшо 6 һарын өмнөдэ 9 һарда болторынь имагта гүүгэн хүдэлмэрилэ унажа байха.

Хүдэлмэрилэ унажа байһан морилто саг сагта хаабол амаралта үгэжэ байха гэжэ тогтооло:

1) унагалые 5—6 наратай болоогүй-хэнь эзэдэнь таһалха ба мүн гэрэшэлэн хүүхүүлэ унагатай гүүдые унаганһаань таһалагдаха хүдэлмэрилэ унаха хүлдэхэ ябадалые хориҳо.

4. Хамаг бүхы адуу моритоо хүсэд хүрэхөөр һайн шанартай үбэ гэжээд, түбэгын гүрүүнүдэ тарималнотоонуудые БМАССР-эй СНК-гэй 1941 оной июнин 13-ай тогтоолоор баталагдаһан нормын өөдөөр хүсэд бэлдэд. Тэрэниие тусгаар хадагалжа байхыень колхозуудай правленинүүдэй ба совхозуудай директорнүүдые үлгалха. Тэрээндэ гадна гүрэндэ тарыа тушааха үлгаяа. МТС-эй хүдэлмэрини түлее натуроплата түлэжэ ба үрһэнэй фондые хаажа хүүрэгэнэйнгээ һүүлээр хүдэлмэрини морилдо залуу адуунда эдюулхын тулада шухала хэрэгтэй ороҳо тарыа хадагалха. Моритто эдюулхээр орхигдоһон фуражна тарыа онлоо үхэр малда гаргашалха ябадалые хориҳо.

5. Колхозуудта адуу моридынь дулаан байраар хэрэгэрэ хангагдаги байһыень байгша оной июнин 20 хүртэр шалгажа үзөөд, колхоз бүхэн гүшаа акт зохёоҳо гухай БМАССР-эй Наркомзем, Аймисполкомуудта ба ВКП(б)-гэй Айкомуудые үлгалха.

Шалгалта хэһэн материалай өөдөөр колхоз бүхэндэ эбдэргэй задагай байһан конюшниинуудые заһажа бүтэн болоҳо ба шэнэөр бариха түшаа хэмжээ-ябуулганууде Аймисполкомдо баталха. 1943 онло бүхы адуу морилоо дулаанжа түхеэрһэн байра байдалаар хангахыень колхозуудай правленинүүдые үлгалха.

6. Республикын колхозуудта үүлтэртэ адуу үсхэбэрилхэ ба тэдэнэй үүлтэртэ морилые хэрэглэхэ эрилтэнүүдые хангахын зорилгоор Зэдын ба Кабанскын аймагуудые үүлтэртэ адуу үсхэбэрилдэг болгон гаһалжа, тэндэ гүрэнэй заводской конюшниие ба колхозуудай азаргануудтай ороонло оруулха пунктнуудые, үүлтэртэ адуунай фермэнүүдые эмхидхэхэ болон саашадаа эдэ аймагуудые үүлтэртэ мори үсхэбэрилхэ рассаднигуу болгоҳо.

Байгша оной сентябриин 1 хүртэр Кабанскын ба Зэдын аймагуудта адуу модирые үүлтэр үүлтэрээрынь илгажа тооеынь бүрдидхэхэ ба бантировка хэхэ. Тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ эдэ аймагуудта үүлтэртэ адуу үсхэбэрилгые эмхидхэхэ түшаа практическа хэмжээ-ябуулганууде зохёоҳоныень БМАССР-эй Наркомзем ба Аймисполкомуудые үлгалха.

7. Мүнөө бии байһан фермэнүүд дээрэ нэмэжэ 1943 онло үүлтэртэ адуу үсхэбэрилхэ 6 племфермэ эмхидхэжэ, племфермэ дээрэхи адуунай тоо толгойе 1944 оной январиин нэгэн хүртэр түсэбөөр гогтоотохол гоодонь хүргэхыень БМАССР-эй Наркомзем ба Аймисполкомуудые үлгалха.

Адуунай фермэ ба мүн тэрэшэлэн ажаһайлгаһаниин бригаланууд дээрэ абтаһан бүхы унагадые өөһэдэнь таһалһанай һүүлээр хамта байлгажа тэжээхэ тулада эдэ фермэнүүдтэ хамжуулан үгэхэ. Адуу үсхэбэрилхэ фермэгүй байһан колхозуудта залуу адуу үсхэбэрилхэ түшаа бригаданууде бии болгожо, бүхы унагадые харуулһалхын тулада тусхай моришодые томилхо.

8. 1943 онло үүлтэртэ азаргануудаар дутамаг байһан колхозуудта 50 толгой азарга племфермэнүүд дээрэһээ худалдаха гүсэб баталха.

9. Байгша оной сентябриин 1 хүртэр аймагуудта үүлтэртэ морилые бэшэхэ ба үүлтэртэ адуунай фермэнүүд дээрэ заводской бэшэлгэ хэхэ ябадал хэрэгэрэ байһыень шалгажа үзөөд, элирүүлэгдэһэн дутуу дунда зүйлнүүдые зайлуулхыень БМАССР-эй Наркомзем ба Аймисполкомуудые үлгалха.

10. Адуу үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэд байгаа хадаа мори худалдажа оруулһан олзонь колхозой мүнгэн олзо худар оруулагдажа, хүдөө-ажахын артелиин уставай 12-доли статьятай зохилуулан колхознигуудай ажалта үдэр дээрэ хубаагдаха байһан тухай СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолые колхознигуудта үргэнөөр ойлгуулхыень Аймисполком ба ВКП(б)-гэй Айкомуудые үлгалха.

11. Гүрэнэй заводской конюшниин дээрэдэ үүлтэртэ азаргануудые үлгата өөдөөр үсхэбэрилхэ ябадалые эмхидхэхэ, тиихэдэ колхозуудта, совхозуудта ба гүрэнэй бусад организацинуудһаа худалдан абаһан үүлтэртэ залуу адуугаар ба мүн тэрэшэлэн өөһөөшье үсхэбэрилхэ үүлтэртэ залуу адуунуудаар эдэ питомниктые хүсэдүүлхэ.

12. 1943 онло үүлтэртэ морилые һорижо үзэхөөр нормальна хүдэлмэрилан үгэхэ.

II. Морилые унаха хэрэгтэ эзэн бусаар хандаха ябадалые усадхаха ба тэдэниие зүбөөр харуулһалха ба байлгаха ябадалые эмхидхэхэ тухай

15. Колхозуудта ба совхозуудта адуу морилые харуулһалхада ба унахадаа эзэн бусаар хандаха ябадалые дуулһан усадхахыень Аймисполком ба ВКП(б)-гэй Айкомуудые үлгалха. Иимэ зорилгоор байгша оной июнин 1 хүртэр колхозуудта ба совхозуудта бүхы хүдэлмэрини морилые хомут тоногуудтайнь хамта ажаһайлгэбэрини бригаланууда даалгажа үгэхэ, бригаланууд дотороо мори унажа хүдэлмэри хэхэдэ морилдоо оройтосотой һайнаар хандана гэжэ элитэ харагдаһан эрэгтэй эмэгтэй колхознигуу ба совхозуудай хүдэлмэришэдтэ нажэл гү, али хошоо мори (хэрбээ 2 мори хүлдэжэ хүдэлмэри хэхэ байгаа гадань) үгэжэ даалгаха. Адуу морилойнгоо хойноҳоо харуулһалжа байхыне тулада мори эдеелүүлхэ. Харахе байлгаха өөһо гуримые һайса мэдэхэ колхознигуу ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хундаһаа саг үргэлжын морилые томилон оложо, тэрэнэ бүхы морилоо актаар тушаажа үгэхэ.

16. Өөһэдынгөө даажа абаһан адуу морилой бүрин һайн байхын түлее моришод, мори унажа хүдэлмэрилдэг колхознигуу ба совхозуудай хүдэлмэришэдэй харуусалгыень ехэ болгохын түлее моришон болбол морилойнгоо хүдэлмэрилөө бусажа өрөөсөөр мори бүхэниие заабол һайса хаража үзөөд туушаажа абаха өөһотой. Хэрбээ морининь гэмтэһэн байгаа хадань моришон болбол тэрээн тухай колхозой түүрүүлэгшэдэ гү, али совхозуудта—отделение ба фермые эрхилэгшэд гү, али директорта кары хуулгаха үлгатай. Хэрбээ гэмтээд ерэһэн морилые түшаажа абаад, тэрээн тухай колхозой түүрүүлэгшэдэ гү, али совхозой фермые эрхилэгшэдэ дуулгаагүй байгаа хадаа моришон болбол зэмэтэй колхознигтой гү, али совхозой хүдэлмэришэнтэй хамта аллихан харуусалсаха ушартай.

Моришодой гү, али мори унажа хүдэлмэрилхэ ябаһан колхознигой, совхозой хүдэлмэришэнэй гэмээр буруугаар элеелүүлэгшэнэр, уһалагдаһан ба дала мүрөө гэмтэһэн гэхэ мэтыг ушаадэрэһээ саг зуура хүдэлмэрилхэ шадахатгүй болоод байһан морилой ажалгүй мини байһанайнь түлее зэмэтэй хүнөөе тэрэ морилой элэгэтэр ажалгүй байһан үдэр бүхэнэйнь түлее колхозуудта хошоод ажалта үгэр ба совхозуудта тэрэ ажалгүй байһан үдэр бүхэнэйнь сэнгыень даража абаха.

17. Һалан муугаар хандаһан дээрэһөө морилоо үгүүлһэн гү, али хүдэлмэрилэ унажа болоҳогүй болторынь гэмтэһэн эзэдтэй хүнүүдые уголовно харюусалгаа хабаадуулха тухай СССР-эй СНК-гэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолые колхознигуу ба совхозуудай хүдэлмэришэдтэ үргэнөөр ойлгуулжа танилцуулха.

Морилые үгүүлһэн зэмэтэй хүнүүдэ тэрэ морилой сэнгые бэлэдхэлэй сэнгээр 3 дабхараар нэхэжэ абаха тухай материальна нэхэбэри хэжэ байхыень колхозуудай правленинүүдтэ хурадхаха ба совхозуудай директорнүүдые үлгалха.

Колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнүүд, фермэнүүдые эрхилэгшэд, ажаһайлгэбэрини бригаланууд бригадирнууд, морин транспортые даагшад болбол морилоо үгүүлһэн зэмэтэй хүнүүдые сүүдтэ үгэнгүй даалгажа байгаа хадаа өөһэдөө уголовно харюусалгада хабаадуулагдаха болоно.

18. Ямар нэгэн хүдэлмэрини хэхын тулада колхозуудта ба совхозуудай морилоо унаагай хүсые албата өөһоор хабаадуулхыень Аймисполкомуудые, сомоной совет үүд ба бусад организацинуудые хориҳо. Морин ажал хэхэ үлгата хүдэлмэрилэ колхозуудта ба совхозуудые хабаадуулха ябадал болбол гансал СССР-эй Совнаркомой тогтоолой өөһоор БМАССР-эй Совнаркомоор хэгдэхэ болоно.

Областной ба районно үүлтэртэ малай гүрэнэй книгэдэ бэшэгдэһэн морилые ба мүн тэрэшэлэн хамгаалха тэрэшэлтэтэй байһан бүхы унагалха гүүдые харгын хүдэлмэри ба морин ажал хэхэ үлгаһаа сүлеелхэ.

19. Колхозуудые морин транспортна зэмсэгүүдээр ба хомут тоногуудаар хангаха түшаа хэмжээ-ябуулганууде байгша оной июнин 1 хүртэр зохёоҳоо ВМАССР-эй Совнаркомой үзэмжэ хэрэ табихыень нүхэр Крыловто (Совнарком) нүхэр Фоминдо (Госплан) нүхэр Балковта (Наркомзем) даалгаха.

III. Бэлшээри дээрэ адуу морилые үсхэбэрилхэ тухай

20. Адуу морилой тоо толгойе олошоруулан үсхэбэрилхэ ба газаа тээшэнь худалдаха морилые үсхэлэг болоҳыень тулада республика дотор бии байһан условинуудые хэрэглэхэ гээшэ ехэхэн удхатай гэжэ тоолоод, бэлшээри дээрэ адуу мори үсхэбэрилгые зүбөөр эмхидхэхэ ба 1943 оной июнин 1-ээ хойшо колхозуудай зарим адуу морилые бэлшээри дээрэ байлгадаг болохыень БМАССР-эй Наркомзем ба Аймисполкомуудые үлгалха.

21. Бэлшээри дээрэ байлгаха адуу үсхэбэрилгые эмхидхэхэ байһан газарта 1943 оной июнин 15 хүртэр гүрэнэй фондын газар дээрэ бэлшээриин участогуудые элирүүлэн олоҳо, хубаарилха ба 10 жэлһээ юошо бэшэ болзортойгоор колхозуудта даалгажа үгэхыень БМАССР-эй Наркомзем ба Аймисполкомуудые үлгалха.

Гүрэнэй фондын газар дээрэ бэлшээриин адуу үсхэбэрилгые эмхидхэжэ байгаа колхозуудта саг зуурада даалгажа үгтэһэн сезонно бэлшээриинүүдэй бүхы территори дээрэһээ хүдөө-ажахын продукци үлгата өөдөөр түшааха ябадалһаа колхозуудые һуллаха.

22. Колхозуудта бэлшээри дээрэ адуу үсхэбэрилхын тулада һайжаруулагдамал үүлтэртэ азаргануудые шэлэжэ олоод, 20—25 гүүн бүхэндэ нэгэ азарга хүртэхөөр тэдэниие һүргүүтэнь хубаабариллаг табиха тухай Аймисполком ба АЗО-нуудые үлгалха.

23. Колхозуудта ба совхозуудта бэлшээриин газарта ябаха адуу морилые 1943 онло уһалуурнар, простой янзын барилганууда (халхабша, һарабша) хангаха ба 1943 оной турша соо үбэлэй бэлшээриин газарта байха морин бүхэниие 10—12 центнер хүртэхэ багсаамжатайгаар бүлүүн тэжээлэй страховой запас бии болгоҳо түшаа хэмжээ абахыень Аймисполкомуудые үлгалха.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

АДУУ МОРИН ТУХАЙ АНХАРАЛ ОРОЛДОЛГО ГАРГАХА

Дайн сэрэгэй условидо адуу морилоо олошоруулан үсхэжэ, алдарта Улаан Армидаа шадал һайтай морилые дутамагүй олоор үгэжэ байха гээшэ колхозуудта ба совхозуудай арюун үлгата юм.

Энэ патриотическа үүргэ үлгаяа дүүргэлгэ болгон манай республикын эртим моришод стахановскаар хүдэлмэрилхэ һайн жишээ харуулна. Зэдын аймагай Сахьяновагай нэрэмжэтэ колхозой адуунай фермэ болбол үнгэрэгшэ жилдэ 100 гүүд бүрнһээ 86 унага абажа тэжээһэн байгаа. Түнхэнэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой моришон нүхэр Соголуева ба Кабанскын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой моришон нүхэр Черных ба бусад өөһэдынгөө далада абаһан гүүдые бүлтынь түүрүүлэд, түлыень нэгэшье хоролтогүй һайнаар тэжээһэн байха юм.

Зүгөөр манай республика 1942 онло адуу морилые үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэжэ шалгагүй, гүрэнлөө өхэшэг үрнэгэй үлэбэ. Илангаяа Закамовай, Тарбагатайн ба Түнхэнэй гэгэ мэтын аймагуудта адуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ анхарал оролдолго гаргагдаагүй. Тэндэ олонхи колхозуудта хүдэлмэрилгөө морилто һалан муугаар хайша хэрэгээр хандадаг ба таатай зохид байдал харуулһалга эмхидхэгүй байха юм. Иигэжэ адуу морилдоо шухала хэрэгтэй, үбэ тэжээл бэлдэхэ ба дулаан байра байдал түхеэрхэ, хүдэлмэрини морилто хэрэгтэй хомут гоног, шарга гэргэ ба бусад зэмсэгүүдые түхеэрхэ, адуу үсхэбэрилхэ олон янзын мэргэжэлтэй канууные һургажа бэлэдхэхэ тухай эртэнһээ анхаралаа табижа оролдохо шухала.

Адуу малаа бэлшээхэ газар дайда элбэгтэй манай эндэ бэлшээри дээрэ адуу морилые үсхэбэрилхэ гээшэ мүн үе имагта ехэ ушхатай асуудал мүн болоно. Тиихын тулада таатай зохид бэлшээри, уһалуури олохо ба тэндэ хашаа хорой, халхабша сарай болон запас үбэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

Партийн Обком ба Совнарком болбол колхозуудта ба совхозуудта морилоо һалан муугаар унагаг ба харуулһалгаг хүнүүдые уголовно харюусалгада хабаадуулха тухай СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй заабарине колхознигуу ба совхозуудай хүдэлмэришэдтэ һайса ойлгуулжа танилцуулхыень хүдөө нютагуудай партийна, советскэ организацинуудһаа эриһэн байна. Мүн тиихын хажуугаар адуу морилоо һайнаар үсхэжэ байһан эрхим хүнүүдые урмашуулхын тулада нилээд ехэ мүнгэн шагнуул тогтоогдоҳоо. Тиин партийн ба правительствын гаргаһан энэ гүрэн түрын гүнзэгы ушхатай шухала тогтоол болбол Бурят-Монгол республика дотор адуу мори үсхэбэрилхэ ажалые үзэгдөөгүй һайнаар табихын түлөө бүхы колхознигуу ба совхозуудай хүдэлмэришэдые урмашуулан зорилгуулха байһаниинь лабтай.

Плугшанай рекорд

БИЧУРА. (Телефоноор). Хабарай тарилгые һаяын үдэрнүүдтэ үүргэхын зорилгоор майн 15-һаа аймагай колхозуудаар фронтовой декада соноссогдоҳоо. Декадын үе соо колхозуудай ажалайнь бүтээсэ улам өндөр жишэ, үүндэр бүтээсэтэ хүдэлмэри үдэр бүри үргэдэнэ.

Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Дульскын хүтэлбэрилдэг 1-дэхи номерой бригада эртын тарилга хэхэ түсэбөө дүүргэжэ, мүнөө түсэбөөе гадуур 60 га тарилга хэзэ байна. Энэ бригадын суута плугшан нүхэр Екатерина Петрова болбол нэгэ үдэр соо 2,5 шахуу га хахалжа, рекорд туйлаба. Плугшад нүхэд Василий. Дульский ба Ф. Пестерев гэгшэд үдэртее 1,40—1,50 хүртэр хахалнад.

А. Мангутов. (Манай корреспондент).

Трактористнууд тухай анхаран оролдоно

Күдөөгажахын жэлые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэрэгтэ трактор машина, түбэгын түрүүндэ тэрэнэй жолоодогшо трактористнууд хэлсээнүүй өхэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь мэдээжэ. Хаана тракторна бригада һайнаар эмхидхэгдэжэ, хүдэлмэриинь зүбөөр табигданаб, тиихэтэй хамта колхозуудай зүүнөө гаргагдаха өөһотой оролдолго эрилтэнүүд хэрэгтэ бэелүүлэгдэнэб, тэндэ гарилгын хүдэлмэри түйлалта ехэтэй байдаг.

Иимэ халань тракторна бригада ба тэрэниие жолоодогшод тухай анхаралаа оролдолго гаргалга хаяа хамагай шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худанай комоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой талаар үльгэр жишээ харуулна. Энэ колхозо тракторна бригадые үүнө түлее, горючи ба бусад зүйлнүүдээр һайнаар хангажа байхадань, шэнэр һайнтай үндэр бүтээсэтэ хүдэлмэри хангагдадаг байна.

Энэ колхозой поли дээрэ Чесанын МТС-эй 2 тракторна бригада хүдэлмэрилнэ. Колхозой правлени болбол трактористнуудаа зохид һайн байра байдал ба элеэ хооолоор хангахаһаа гадна, мүн тэдэнэрэй бүлэнэртэшье түйлна. Мүн эдэ бригаданууда 700 түхэриг гэй библиотекэ колхозынь бии болгобо.

Эдэ бүхы хэмжээ-ябуулганууд болбол үнэхөөр ле үндэр бүтээсэтэ хүдэлмэри хангаба гээшэ. Эндэхи 6-даан номерой тракторна бригада мини арба гаран хоног соо зөөлөн хахалалгада оруулхада трактор бүхэной 60 шахуу га хахалаан байна. Трактористнуудай нүхэд Ц. Гармаева, Д. Гылыкова гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлмэрилжэ, трактор бүхэнэй 65—70 га хахалба. Тиихэдэ, тракторист нүхэр Дулгарма Донгукова гэгшэ нилээд олон га газар хахалха зуураа 125 килограмм горючи алмаба.

Г. БАДМАЕВ—Чесанын МТС-эй политотделэй начальникай орологшо.

II. Морилые унаха хэрэгтэ эзэн бусаар хандаха ябадалые усадхаха ба тэдэниие зүбөөр харуулһалха ба байлгаха ябадалые эмхидхэхэ тухай

15. Колхозуудта ба совхозуудта адуу морилые харуулһалхада ба унахадаа эзэн бусаар хандаха ябадалые дуулһан усадхахыень Аймисполком ба ВКП(б)-гэй Айкомуудые үлгалха. Иимэ зорилгоор байгша оной июнин 1 хүртэр колхозуудта ба совхозуудта бүхы хүдэлмэрини морилые хомут тоногуудтайнь хамта ажаһайлгэбэрини бригаланууда даалгажа үгэхэ, бригаланууд дотороо мори унажа хүдэлмэри хэхэдэ морилдоо оройтосотой һайнаар хандана гэжэ элитэ харагдаһан эрэгтэй эмэгтэй колхознигуу ба совхозуудай хүдэлмэришэдтэ нажэл гү, али хошоо мори (хэрбээ 2 мори хүлдэжэ хүдэлмэри хэхэ байгаа хадань) үгэжэ даалгаха. Адуу морилойнгоо хойноҳоо харуулһалжа байхыне тулада мори эдеелүүлхэ. Харахе байлгаха өөһо гуримые һайса мэдэхэ колхознигуу ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хундаһаа саг үргэлжын морилые томилон оложо, тэрэнэ бүхы морилоо актаар тушаажа үгэхэ.

16. Өөһэдынгөө даажа абаһан адуу морилой бүрин һайн байхын түлее моришод, мори унажа хүдэлмэрилдэг колхознигуу ба совхозуудай хүдэлмэришэдэй харюусалгыень ехэ болгохын түлее моришон болбол морилойнгоо хүдэлмэрилөө бусажа өрөөсөөр мори бүхэниие заабол һайса хаража үзөөд туушаажа абаха өөһотой. Хэрбээ морининь гэмтэһэн байгаа хадань моришон болбол тэрээн тухай колхозой түүрүүлэгшэдэ гү, али совхозуудта—отделение ба фермые эрхилэгшэд гү, али директорта кары хуулгаха үлгатай. Хэрбээ гэмтээд ерэһэн морилые түшаажа абаад, тэрээн тухай колхозой түүрүүлэгшэдэ гү, али совхозой фермые эрхилэгшэдэ дуулгаагүй байгаа хадаа моришон болбол зэмэтэй колхознигтой гү, али совхозой хүдэлмэришэнтэй хамта аллихан харюусалсаха ушартай.

Моришодой гү, али мори унажа хүдэлмэрилхэ ябаһан колхознигой, совхозой хүдэлмэришэнэй гэмээр буруугаар элеелүүлэгшэнэр, уһалагдаһан ба дала мүрөө гэмтэһэн гэхэ мэтыг ушаадэрэһээ саг зуура хүдэлмэрилхэ шадахатгүй болоод байһан морилой ажалгүй мини байһанайнь түлее зэмэтэй хүнөөе тэрэ морилой элэгэтэр ажалгүй байһан үдэр бүхэнэйнь түлее колхозуудта хошоод ажалта үгэр ба совхозуудта тэрэ ажалгүй байһан үдэр бүхэнэйнь сэнгыень даража абаха.

17. Һалан муугаар хандаһан дээрэһөө морилоо үгүүлһэн гү, али хүдэлмэрилэ унажа болоҳогүй болторынь гэмтэһэн эзэдтэй хүнүүдые уголовно харюусалгаа хабаадуулха тухай СССР-эй СНК-гэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолые колхознигуу ба совхозуудай хүдэлмэришэдтэ үргэнөөр ойлгуулжа танилцуулха.

Морилые үгүүлһэн зэмэтэй хүнүүдэ тэрэ морилой сэнгые бэлэдхэлэй сэнгээр 3 дабхараар нэхэжэ абаха тухай материальна нэхэбэри хэжэ байхыень колхозуудай правленинүүдтэ хурадхаха ба совхозуудай директорнүүдые үлгалха.

Колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнүүд, фермэнүүдые эрхилэгшэд, ажаһайлгэбэрини бригаланууд бригадирнууд, морин транспортые даагшад болбол морилоо үгүүлһэн зэмэтэй хүнүүдые сүүдтэ үгэнгүй даалгажа байгаа хадаа өөһэдөө уголовно харюусалгада хабаадуулагдаха болоно.

18. Ямар нэгэн хүдэлмэрини хэхын тулада колхозуудта ба совхозуудай морилоо унаагай хүсые албата өөһоор хабаадуулхыень Аймисполкомуудые, сомоной совет үүд ба бусад организацинуудые хориҳо. Морин ажал хэхэ үлгата хүдэлмэрилэ колхозуудта ба совхозуудые хабаадуулха ябадал болбол гансал СССР-эй Совнаркомой тогтоолой өөһоор БМАССР-эй Совнаркомоор хэгдэхэ болоно.

Областной ба районно үүлтэртэ малай гүрэнэй книгэдэ бэшэгдэһэн морилые ба мүн тэрэшэлэн хамгаалха тэрэшэлтэтэй байһан бүхы унагалха гүүдые харгын хүдэлмэри ба морин ажал хэхэ үлгаһаа сүлеелхэ.

19. Колхозуудые морин транспортна зэмсэгүүдээр ба хомут тоногуудаар хангаха түшаа хэмжээ-ябуулганууде байгша оной июнин 1 хүртэр зохёоҳоо ВМАССР-эй Совнаркомой үзэмжэ хэрэ табихыень нүхэр Крыловто (Совнарком) нүхэр Фоминдо (Госплан) нүхэр Балковта (Наркомзем) даалгаха.

III. Бэлшээри дээрэ адуу морилые үсхэбэрилхэ тухай

20. Адуу морилой тоо толгойе олошоруулан үсхэбэрилхэ ба газаа тээшэнь худалдаха морилые үсхэлэг болоҳыень тулада республика дотор бии байһан условинуудые хэрэглэхэ гээшэ ехэхэн удхатай гэжэ тоолоод, бэлшээри дээрэ адуу мори үсхэбэрилгые зүбөөр эмхидхэхэ ба 1943 оной июнин 1-ээ хойшо колхозуудай зарим адуу морилые бэлшээри дээрэ байлгадаг болохыень БМАССР-эй Наркомзем ба Аймисполкомуудые үлгалха.

21. Бэлшээри дээрэ байлгаха адуу үсхэбэрилгые эмхидхэхэ байһан газарта 1943 оной июнин 15 хүртэр гүрэнэй фондын газар дээрэ бэлшээриин участогуудые элирүүлэн олоҳо, хубаарилха ба 10 жэлһээ юошо бэшэ болзортойгоор колхозуудта даалгажа үгэхыень БМАССР-эй Наркомзем ба Аймисполкомуудые үлгалха.

Гүрэнэй фондын газар дээрэ

БМАССР-эй Совнаркомдо ба ВКП(б)-гэй Обкомдо

1943 ондо Бурят-Монгол АССР-эй колхозууд ба совхозуудта адуу мори үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб ба тэрэниие дүүргэхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

IV. Адуу моридые хоролтогүйгөөр тэжээхэ ба үсхэхэ тушаа колхознигуудай хэһэн ажалай түлөө нэмэжэ түлэхэ тухай

24. СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолтой зохилдуулан, адуу моридой тоо толгойе олошоруулһанай түлөө ажалта үзэрөөр тогтомол түлбэри түлэхынгөө саада тээ 1943 онһоо эхилжэ колхознигуудта дооро заагдаһан хэмжээгээр ороһоор нэмэлтэ түлбэри түлэгые колхозуудта һайшаан дурадхаха гэбэл:

а) үүнүүдые харадаг моришондо: үүл үгэжэ шадаха бүхы үүнүүдээ ороондо оруулаад байгаа һаань, харуулһалхаар даажа абаһан азаргада табигдаһан үү, али искусственна аргаар хэлитэй болгогдоһон ба унагалуулһан үүн бүхэнэйнь түлөө табаал килограмм ороһо үгэхэ: даажа абаһан 10 үүн бүхэнһөө 6 унага абажа, тэлэнүүлэ эхээ хүхэлөө болиторынь (5—6 һара хүртэр) түлжүүлэ һаань унаган бүхэнэй түлөө 15—15 килограмм ороһо үгэхэ; даажа абаһан үүнүүдэ 60 процентын саада тээ унагалуулжа абаһан унаган бүхэнэйнь түлөө 30—30 килограмм ороһо үгэхэ;

б) эхээ хүхэлөө болиһон сагһаа хойшо 2 наһатай болторынь залуу адуу харуулһалһан моришондо даажа абаһан бүхы унагаагаа жэлэй турша соо хоролтогүйгөөр түлжүүлһэнэйнь түлөө унаган бүхэнэйнь 10—10 килограмм ороһо үгэхэ;

в) азарга харуулһалһан моришондо—даажа абаһан азаргануудаараа үү гэнэ хүүлэ тогтомол түсэбөө дүүргэжэ, 70 процентһээ үсөөн бэшэ үүнүүдые унагалуулаа һаань унагалһан үүн бүхэнэй түлөө 3—3 килограмм ороһо үгэхэ.

Искусственна аргаар хэлитэй болгохо пунктнуud дээрэ үүнүүдые хэлитэй болгохо тогтоомол түсэбөө дүүргэжэ 70 процентһээ доошо бэшэ үүнүүдые унагалуулаа һаань үүнэй эзэн болохо колхозой хүзүүгээр искусственна аргаар хэлитэй болгоһон техниктэ 2—2 килограмм ороһо, азаргые харуулһалдаг моришондо унагалуулһан үүн бүхэнэйнь түлөө 1,5 килограмм ороһо үгэхэ;

г) даажа абаһан үүнүүдэ харуулһалжа холодоо хүдэлмэрилдэг колхознигто түүлһэн ба эхээ хүхэлөө болиторынь түлжүүлһэн унаган бүхэнэйнь түлөө 25—25 килограмм ороһо үгэхэ;

д) 10 үүн бүгэнһөө 6-һаа үсөөн бэшэ унага түүлжэ, түсэбэй ёһоор бүхы үүнүүдээ ороондо оруулха ябадалые хангаһан ахалагша моришондо мориной фермэтэй колхозло һаань, мориной фермые даагшада жалэй эсэстэ унаган бүхэнэйнь түлөө 4—4 килограмм ороһо үгэхэ ба 6-ай саада тээхи унаган бүхэнэйнь түлөө 8—8 килограмм ороһо үгэхэ.

е) бригадада даалгагдаһан 10 үүн бүхэнһөө 6-һаа үсөөн бэшэ унага түүлжэ, полеводческо бригадын бригадирта жалэй эсэстэ унаган бүхэнэй түлөө 6 килограмм ороһо үгэхэ, 6-ай саада тээ түлжүүлһэн унаган бүхэнэй түлөө 12—12 килограмм ороһо үгэхэ.

ж) бригадада даалгагдаһан 10 үүн бүхэнһөө 7-доо үсөөн бэшэ унага түүлжэ, түлжүүлһэн адуушанай бригадада эхээ хүхэлөө болиторынь тэжээһэн унаган бүхэнэйнь түлөө жалэй эсэстэ 8 килограмм ороһо үгэхэ, 7-ой саада тээ түлжүүлһэн унаган бүхэнэй түлөө 16—16 килограмм ороһо үгэхэ;

з) эхээ хүхэлөө болиһонһоонь хойшо залуу адуугаа хоролтогүй һайнаар түлжүүлһэнэйнь түлөө адуушанай бригадада жалэй эсэстэ бригадын бүхы членүүдтэ түлжүүлэн абаһан унаган бүхэнэйнь түлөө 4—4 килограмм ороһо үгэхэ.

25. Колхозой правленийн шийдхэбэрийн ёһоор ороһо үгэлгэ болбол килограмм ороһоной орондо 10 килограмм үбһөөр, нэгэ килограмм ороһоной орондо 150 грамм мяха үгэлгөөр үү, али ондоо тэнсүү продуктнуудаар һэлгэгдэжэ болохо байна.

Нэмэлтэ түлбэри болбол түс зүйлынгөө продукцийн талаар үүрэндэ тушаагаа үзэлгаяа дүүргэнэнэйнь бүүлдэ үйлэгдэхэ ёһотой.

26. Хүдэлмэри хэхэ үүнүүдые даажа абаһан хүдэлмэришэндэ тэрэ үүнүүгээ унагалуулжа, унагыень эхээ хүхэлөө болиторынь түлжүүлһэн унаган бүхэнэй түлөө 200—300 түхэриг эй мүнгэн шан тогтоохыень өөһэлөө моритой предприняти ба совхозуудай директорнуудые, ажахын организацинуудай хүдэлмэринүүдые ажахын организацинуудай хүдэлбэрилэгшэдые үялгалха.

V. Адуу мори үсхэбэрилхэ кадрнууд тухай

27. Адуу мори үсхэбэрилхэ бүхы специалистнуудые июлийн 1 хүртэр элирүүлэн оложо, үүрэнэй заведской конюшнида, үүлтэртэ адуунай фермэнүүдтэ ба АЗО-нуудта хүдэлмэрилдөөр ябуулхые ба тиихэлээ адуу мори үсхэбэрилхэ талаар шэнэ кадрнуудые һургахын тулада эрдэм ба дүй дүрпэлынь хэрэглэжэ адуу үсхэбэрилхэ хүдэлмэридэ специалистнуудпрактигуудые хабаадуулха түүгай онсо анхаралаа хандуулгыень ВКП(б)-гэй Обкомой кадрнуудые эрхилхэ секретарь нүхэр Баландинда, ОНК-гэй түүрүүлэгшэй орологшо нүхэр Г. П. Ивановто, Газартаряалангай Наркомой орологшо нүхэр Гершевичтэ даалгаха.

28. 1943 оной турша соо мори тагхалха 45 түмэршэ дарханийе, 12 адуунай фермэ даагшые, мори һургаха 12 трепер наезжигые ба 420 ректельнигуудые һургажа бэлэдхэхыень БМАССР-эй Наркомземые үялгалха.

29. Наркомземэй адуу мори үсхэбэрилхэ управленидэ ба мүн тэрэшэлэн аймагуудай газартаряалангай таһагуудта үлэмжэ мэргэжэлтэй һайн специалистнуудай дундаһаа мори үсхэбэрилхэ зоотехнигүүдые үгэжэ, специалистнуудай кадрнуудаар байгша оной июнийн 10 хүртэр бүхэжүүлхые ВКП(б)-гэй Обкомой кадрнуудай таһагые ба Наркомземые үялгалха

30. БМАССР дотор адуу мори үсхэбэрилгын хэрэгые эрхилхэ үүрэнэй инспекторэй үялгые БМАССР-эй НКЗ-эй адуу мори үсхэбэрилхэ управленийн начальникта ба аймагуудта АЗО-тэй адуунай зоотехнигүүдтэ даалгаха.

31. Нютагай бюджедһээ гаргажа 2.000 түхэриг тэ 3 үүрэнэй шан ба 1.000—1.000 түхэриг тэ үүрэнэй 5 шан бии болгохо, тэдэ шангуудые жэлэй дүүрэмсээр БМАССР-эй Совнарком болбол адуу үсхэбэрилхэ түсэбые дүүргэхэ тушаа һайн показательнуудые харуулһанайнь түлөө, залуу адуунуудые хоролтогүй һайнаар тэжээһэн ба үүлтэртэ моридые үсхэһэнэй түлөө аймагуудай адуу үсхэбэрилхэ зоотехнигүүдтэ, үүрэнэй конюшнийн ба БМАССР-эй НКЗ-эйн адуу үсхэбэрилхэ управленийн хүдэлмэрилэгшэдтэ жэл бүрилэ үгэхөөр шийдхэжэ байна.

Мүн тэрэшэлэн СССР-эй Совнаркомой ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол ба энэ тогтоолой хэрэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай сомсоведүүдэй ба колхозуудай правленийн үүдэй заседани дээрэ, зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнүүд дээрэ, колхозуудта ба совхозуудай партийна эхин организацинуудай суулааануud дээрэ саг дээрэнь зүбшэн хэлсэжэ байха;

г) 1943 ондо адуу мори үсхэбэрилхэ үүрэнэй түсэбэй бүхы показательнуудые июнийн 1 хүртэр колхоз бүхэндэ хүргэхэ ба адуу үсхэбэрилхэ үүрэнэй түсэбөө үнэһэлэн гараһан үйлэдбэрийн даалгабаринуудые адуунай фермэнүүдтэ ба полеводческо бригаданууудта июнийн 10 хүртэр тогтоохо болоно.

* * *

БМАССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй Обкомой Бюро болбол адуу үсхэбэрилхэ хэрэгтэ эрхимлэжэ гараха ба СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ПК-гэй тогтооһон бүхэсоюзна үүрэнэй шангые республикаараа абахын түлөө социалистическэ мүрысөөнийе үргэн ехээр дэлгэрүүлхыень бүхы колхознигуудые, совхозуудта ба газартаряалангай органуудай хүдэлмэрилэгшэд ба специалистнуудые үряална.

Советскэ Информбюроһоо

МАЙН 20-ой ҮГЛӨӨНЭЙ МӘДӘӘСӘЛ

Майн 19-эй һүүнийн туршада фронт дээрэ ямаршье шухала юумэ болоогүй.

★

Новороссийскһаа зүүнхойгуур Н-скэ соединенийн артиллеристнүүд немецкэ ажаглалтын 2 пунктые үгы хэжэ, 5 дзот һандаргажа, 4 артиллерийскэ ба 12 миномётно батарейн буудалгые, тэрэ тоодо 6 сэмгэтэй миномёдуудай 2 батарейн буудалгые дараһан байна.

Манай лётчигуud дайсанай сэрэгүүдые бомбодоо. Бомбоолгодо ороһон объектнүүд дээрэ олон газар түймэр гаржа, хэдэн үүсэтэ тэнэрэлгэнүүд болобо. Агаарай байлдаануудта 3 немецкэ самолёт унагаагдаа.

★

Изюм городой оршондо манай потразделениүүд байлдаатайгаар тагнуул хээ. 2 бүлэг тагнуулшад эрмэлзэлгэтэ сохилтоороо нэгэ үнэрһөө дайсаниие үлдэн зайлуулжа, тэрээн дээрэ өөһэлөө бүхэжэбэ. Немецүүд алдаһан позициннуудаа тэлэрюулэн абахые һэлэжэ. 2 дахин контратака хэһэн байгаа. Теэд манай подразделениүүд гитлеровецүүдтэ ехэ гэлтэтэйгээр тэлэнэй контратакые сухарюулан сохиһон байна.

★

Ростовна-Дону городһоо баруугаар советскэ артиллерийн буудалгаар дайсанай һомо хэрэгсэлтэй склад үгы хэгдэһэн, ехэхэн миннэ поли тэһэлэгдэһэн, 1 рота шахуу немецкэ ябган сэрэгүүд тараагдан сохигдоһон ба зарьманийнь үгы гэгдэһэн байна. Нэгэ участок дээрэ нүүгэр Мамедовэй команда доро ябаһан взвод дайсанай тагнуулай бүлэгые бэлэлжэ 10 гитлеровецые хүдаад, 5 гитлеровецые пленде абаа.

★

Баруун-Хойто фронт дээрэ ахалагша лейтенант Савельевэй ба ахалагша лейтенант Малькын команда доро ябаһан бүлэг тагнуулшад дайсанай дивизийн штабай байһан газарта нэбтэрэн орожо, 2 немецкэ штабной офицерые пленде абаба. Манай тагнуулшад дайсанай тылэдэ амталан мэндэ ябажа, пленде абтаһан офицернүүдые өөһэдынгөө частьда асаржа тушаагаа.

★

Ленинградска фронт дээрэ артиллериин буудалгаар 8 немецкэ изот ба 5 землянка һандаргагдаһан, 2 ехэ буу, ашаа тээһэн 14 автомашина үгы хэгдэһэн, дайсанай һомо хэрэгсэлтэй склад тэһэлэгдэһэн байгаа. Манай подразделениүүдэй снайпернууд 147 гитлеровецые үгы хэбэ.

Ленинградта ороһо замуud дээрэ агаарай байлдаануудта ба зенитно артиллерийн буудалгаар 8 немецкэ самолёт унагаагдаа. Лётчик-балтиецуud дайсанай һахюулай корабль, катер ба баржые шэнгэбэ.

★

Барановическа областийн нэгэ районо ябуулгаа хэжэ байһан партизанска отряд түмэрзамай 2 үүрэгэ тэһэлжэ, немецкэ сэрэгэй 3 эшелонийе хажуу худар хаяан ушагаагаа. Түс отрядай партизануud горючитай склад тэһэлбэ. Буудалгаар 4 тонно бензин, керосинтай 150 бочко, түрүүгэ тоһон материалтай 4 вагон үгы хэгдээ. Эдэ партизануud шоссейнэ харгы дээрэ нуугада һуужа 43 гитлеровецые алаһан байна.

★

Краснодарска үизаарай Ейск городто немецко-фашистска золигуудай үйлэдэн шуһата муухай хорото ябуулганууд үшөө шэнээр эхилбэ. Түс городһоо 7 километрын газарта гитлеровецүүдэй зобоожо алаһан нютагай үнүүдэй 42 үүр хөөр окопуud сооһоо олдоһон байна. Алагдатшадай дунда 12 эхэнэр, 10 үүнбүүд бии. Электростанцийн хүдэлмэришэн С. Клименко, бухгалтер И. Кулиш, водопроводчик М. Божевольный, телефонистка В. Топоркова, «КИМ» колхозой колхозник В. Горбаня ба бусадай үүр ганигдаба.

★

Итальянска отряд нэгэ һуурин газарһаа греческэ партизануud намнан гаргаха гэжэ һэлээ. Партизануud түс һуурин газарта ороһо замуud дээрэ нуугада һуужа эзэмдэгшэдые үгтаад, 80 итальянска солдат ба офицерые үгы хэбэ. Греческэ партизануудай онгоо нэгэ отряд итальянска гарнизонэ добтолжо, тэлэнэй 58 солдат ба офицерые үлдаһан байна.

МАЙН 20-ой ҮДЭШЫН МӘДӘӘСӘЛ

Майн 20-ой туршада фронт дээрэ шухала хүбилалта болоогүй.

Манай корабльнуud ба авиаци Харадалай соо Алапа-Керчийн оршондо дайсанай сэрэгүүдтэй 6 самоходно баржа шэнгээбэ.

Майн 19-дэ манай авиацийн частьнуud фронтын эдлэб участогуud дээрэ сэрэг ба ашаа тээһэн 20-доо үсөөн бэшэ немецкэ автомашина үгы хэбэн үү, али гэмтээһэн, түмэрзамай эшелон галдаһан, 2 паровоз хяа бала сохиһон, дайсанай 6 артиллерийскэ батарейн буудалгые дараһан байна.

★

Новороссийскһаа зүүн-хойгуур нэгэ участок дээрэ дайсан болбол хүсэтэ артиллерийскэ ба миномётно бэлэдхэл хэһэнэйнгээ һүүлээр 4 полк ябган сэрэгэй хүсөөр манай позициие атаковалха гэжэ һэлээ. Н-скэ соединенийн боецүүд немецүүдые бүхы түхэлэй ехэ буунуудай хүсэтэ буудалгаар үгтаад һүүлээрынь контратака хэбэ. Дайсан ехэ гэлтэдэ орожо, гэдэргээ намнагдаһан байгаа. Манай частьнуud трофей бүлаан абажа, хүнүүдые пленде абаба.

★

Баруун фронт дээрэ Н-скэ частийн артиллеристнүүд дайсанай позицийда ба тэрэнэй дүтын тылэ буудалгата добтолго хээ. Артиллерийскэ буудалгаар 6 немецкэ изот гарнизонуудтаяа хамта, 4 ехэ буу, 7 пулемётно үүр үгы хэгдэһэн, һомо хэрэгсэлтэй склад тэһэлэгдэһэн ба горючитай склад галдагдаһан байгаа.

★

Изюм городой оршондо немецүүд үрда үдэрынь алдаһан үнэгээ тэлэрюулэн абаха гэжэ контратака хэбэ. Манай подразделениүүд гитлеровецүүдэй контратакые тогтоон бариха зуураа, түс байлдаанайнгаа үедэ дайсанай 300 шахуу солдат ба офицерые үгы хэв.

★

Лисичанскын оршондо манай частьнуud дайсанда эсэргүү буудалгата байлдаа хэбэ. Немецүүдэй тагнуулай бүлэгүүд Хойто Донец мүрэнэй зүүн эрьедэ гаталан гараха гэжэ һэлээ. Манай подразделениүүдэй буудалгаар гитлеровецүүд гэлэргээ намнагдаһан байгаа. Хүнүүд пленде абтаба. Советскэ артиллеристнүүд самоходно үгэр бүү үгы хэжэ, 2 изот, дайсанай 6 блиндаж һандаргажа нэгэ рота шахуу немецкэ ябган сэрэгые тараан сохиһон ба зарьмыень үгы хэһэн байна.

★

Севскын оршондо дайсанай нэгэ рота ябган сэрэгүүд манай позициие байлдаатайгаар тагнаха гэжэ һэлээ. Советскэ подразделениүүд немецүүдые түрүүшынь рубежэдэ хүртэр намнаба. Байлдаанай болоһон газар дээрэ дайсанай 90 үхэр үлөө. Н-скэ соединенийн снайпернууд үдэрэй туршада 70 немецые хүдаба.

★

Волховско фронт дээрэ зарим участогуудта манай частьнуud дайсанда эсэргүү буудалгата байлдаа хэһэн байгаа. 13 немецкэ изот ба блиндаж һандаргагдаһан, һомо хэрэгсэлтэй түмэрзамай 2 вагон тэһэлэгдэһэн, дайсанай 2 артиллерийскэ ба 3 миномётно батарейн буудалга дараагдаһан байна.

Манай лётчигуud агаарай байлдаанда 2 немецкэ самолёдые унагаагаа.

★

«Энэ оной февральда намайе армида татаад, апрельдэ фронтдо ябуулаа һэн. Биднэрэй галан ороһон рото соо ороһоо 7 солдат, 2 унтер-офицер ба 1 офицер үлэһэн байгаа бэлэй. Солдадуud зүдэрһэн ба хөөрхы тулюур шарай дүрсэтэйнүүд болошоһон байгаа һэн. Би армида татагдахыйгаа урда тээ Венэдэ һуужа байһан юм. Тэрэ город болбол Кельн, Маннхейм, Гамбург, Берлин ба агаарай добтолгодо дайрагдаһан Германийн бусад городуудаа нүүлгэгдэһэн немецүүдээр дүүрэнхэй байгаа. Мүн тэрэшэлэн Венэдэ Европын бусад элэб орнуудаа сооһоо асарагдаһан хариин хүдэлмэришэд олон юм. Французууд, сербнүүд, голландецуud, итальянецууд ба бусад олон мүнөө армида татаһан хүдэлмэришэдөө фронтдо ябуулжа, тэлэнэрые хариинхидаар халана. Теэд хариинхид хүдэлмэрилхэ дурагүй, хариин ехээр гэмтээхые ороондоо. Флориндорфдо автомобильна завод нэгэ эзэ хариин хүдэлмэришэд арадда зорюулагдаһан олон автомашиные һаяхан галдаа. Обер Лаада ороһотой склад галдагдаба. Венэдэ түргэ түргэн гэрэл үгтаргаагдана. Саботаж хэлгын нимэ актнуud үдэр бүри шахуу болоно».—гэжэ 15-дахи немецкэ ябган сэрэгэй дивизийн 106-дахи полкын 2-дохи ротоһоо пленде абтаһан солдат Рудольф Штумпф гэгшэ хөөрэнэ.

ХИЛЫН СААНА

Туниста союзнигуудай пленде абаһан сэрэгүүдэй тоо тухай генерал Эйзенхауэрэй мэдүүлгэ

ЛОНДОН, майн 19. (ТАСС). Хойто Африкада байгаа союзнигуудай сэрэгүүдэй штабһаа Рейтер агентствын дамжуулхань хадаа. Хойто Африкада байгаа союзна сэрэгүүдэй главнокомандалагша генерал Эйзенхауэр болбол Туниста пленде абтагшадай нийтэ тоонь майн 18-да 200 мянган гаран хүн болоод байба гэжэ мэдүүлээ. Тэндэ нилээд ехэ трофей бүлаан абтаа, тэрэнь мүнөө бүрилхэн тоологдожо байна.

Гадаадын һонинуud

Үнгэрһэн недели соо осийн державануud 128 самолёдоо ба союзнигуud 124 самолёдоо гэһэн байна.

* * *

Латинска Америкэдэ эгээн томо нефть сэбэрлэлгын заводые Мексико городой оршон тойрон байгуулха тухай хэлсээн США ба Мексикын хооронд баталагдаба. Тэрэ завод эрхимшанартай бензин үйлэдбэрилэн гаргаха юм.

* * *

Канадада «Илалтын үрьһаламжа» угаа ехэ амжалтатайгаар тараагдажа байна. Нэгэ милиард 100 миллион түхэриг тараараха гэһэн суммань бүри майн 16 багта холо үлүү гараһан байгаа бэлэй.

* * *

Дайнай эхилбэнһээ хойшо норвежскэ лётчигуud 72 немецкэ самолёдые унагааһан ба дайсанай 111 машиные гэмтээһэн байна. Мүн тэрэшэлэн дайсанай хэлэн олон пароходуud далайда шэнгэгдэһэн байгаа. 1942 он соо норвежскэ коведүүд дайсанай үдэн юогуур ябадаг 10 онгосые шэнгэһэн гү, али ехээр гэмтээбэ. Норвежскэ Далайн-эрэгэй флодой составта мүнөө үдэ 60 шахуу корабльнуud 5.000 офицернүүд ба матростойгоор ябуулганууда хэжэ байна.

Американска авиаци Пантеллери ба Трапанида добтолбо

ЛОНДОН, майн 19. (ТАСС). Хойто Африкада байгаа союзнигуудай сэрэгүүдэй штабай дэргэдэхи Рейтер агентствын түсхай корреспондент болбол майн 18-ай үдэр американска авиаци Пантеллери аралда добтолго хэбэ гэжэ мэдээсэнэ. Дайнай эхилбэнһээ хойшо нимэ ехэ добтолго болоһон ушар гэжэ түс арал дээрэ үзэгдөөгүй юм.

Американска 2 моторто бомбардировщигуud ба истребительнүүд—бомбардировщигуud дурсагдаһан арал дээрэ 100 тонно шахуу бомбо хаяһан байгаа.

«Нитидэдэт Хэрэм» гэдэг американска самолёдуud «Лайтнюнг» гэдэг истребительнүүдээр үдэшэгдэн Трапани гэдэг (Сицили) аралда добтолго хэжэ, тэндэ байһан дайсанай 65 судна дээрэ бомбо нуудые хаяба.

Номгон далай дээрэхи байлдаан

ЛОНДОН, майн 19. (ТАСС). Номгон далайн баруун-урда зүүгтэ байгаа союзнигуудай сэрэгүүдэй нэгэдэмэл командованийн штаб болбол союзнигуудай хүнэ бомбардировщигуud тагнуул хэхэ үедөө Кавиенгэй оршондо (Шэнэ Ирланди) 2 японско нинидэдэг онгосонуудые атаковалһан байна, тэрэнэй нэгэниинь гэмтээгдээ. Союзнигуудай самолёдуud Вунакананда (Шэнэ Британи арал) байгаа японско аэродром дээрэ бомбонуудые хаяһан байха юм. Мүн тэрэшэлэн Гасмадай ба Глоустер хушуудай (Шэнэ Британи) оршондо японтоной сэрэгэй объектнүүд дээрэ бомбонуud хаягдаа.

НЬЮ-ЙОРК, Майн 19. (ТАСС). США-гэй далайн министерствын мэдээсэхэнь хадаа, американска бомбардировщигуud Уэйк гэдэг арал дээрэ байгаа японско сэрэгэй объектнүүдые атаковалһан байна. 22 японско истребительнүүдтэй болоһон байлдаанда 2 японско самолёт унагаагдаа. Американска бомбардировщигуud истребительнүүдээр хамгаалгдан Соломоновы аралнуудай оршондо японско сэрэгэй объектнүүдые атаковалба.

ЛОНДОН, майн 19. (ТАСС). Дейлидэ тунхаглагдаһан англійска командованийн коммюнике соо мэдээсэгдэхэнь хадаа, англійска бомбардировщигуud истребительнүүдээр үдэшэгдэн ябажа Бирмэдэ байгаа японтоной хангалтын пунктнуудые атаковалһан байха юм. Англійска самолёдуud Акьябын оршондо (Бирма) японско сэрэгэй объектнүүд дээрэ бомбонуудые хаяһан байна.

НЬЮ-ЙОРК, майн 19. (ТАСС). Энэдэг ба Хиталта байгаа США-гэй агаарай-эрэгэй үүсэнүүдэй коммюнике соо мэдээсэгдэнэй ёһоор, Хунань провинцида американецуудай авиационно базаа японско авиацийн добтолго гэжэ һэдэлгэ хэлэдэнь, американска самолёдуud японтоной 7 истребитель ба 7 бомбардировщитые унагааһан байгаа. Үшөө 10 самолёт үгы хэгдөө гэжэ хэлгэ гэжэ багаагдана.

Нүхэр В. М. Молотовой нота

миллион экземплярааар гаргагдаба

Үүрэнэй политическэ хэблэл болбол „Ажана амгалан һуужа байһан советскэ гражданинуудые немецко-фашистска боолшолгодо олоорынь хүсөөр абаашадаг тухай ба энэ гэмтэ ябадалай түлөө Германида советскэ гражданинуудые өөрынь эрхэгүй ажалда эксплоатировалдаг германска засагай ба эгээлэй хүнүүдэй харюусаха байһан тухай" Гадаадын Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар нүхэр В. М. Молотовой 1943 оной майн 11-эй нотые тусгаар брошюра болгон нэгэ миллион экземплярааар хэблэн гаргаба.

„Сталинград мүнөөдэр" гэжэ фильм

Кинохроникын Куйбышевска студи болбол „Сталинград мүнөөдэр" гэжэ фильмын съёмкые хэжэ эхилбэ. Сталинска шагналай лауреат режиссёр И. Посельский ба уранзохёолто Б. Агапов гэгшэдэй хүтэлбэри доро нэгэ бригада Сталинград мордоо.

Түүхэтэ байлдаануud ба мүн тэрэшэлэн город-геройе һаргаан болхоолгодо бүхы ороной туһаламжа үзүүлжэ байһанийнь фильм соо харуулагдаха байна.

РЕСПУБЛИКА ДОТОР

Машинистнүүдэй туһалагшадые бэлэдхэбэ

Улан-Удын депо мэргэжэл һайнтай машинистнүүд ба тэдэнэй туһалагшадые бэлэдхэхэ курса нээжэ, кадрова худэлмэришэдые бэлэдхэбэ. Мүнөө машинистнүүдэй туһалагшад болохо 15 хүнийе һургажа гаргаад байна.

Алтанай шэнэ уурхай

Алтанай шэнэ уурхай бэлэрэгшэд нүхэд Самунов, Котов, Белокрылов ба Колбышев гэгшэд алтаар элбэг шэнэ уурхай олобод. Алтанай шэнэ уурхай олоһонойнь түлөө „Баргузинзолотын" комбинат эдэнэрые хүн бүхэнэй 3.000 түхэригөөр шагнаба.

Түрүүшын һонгино

Хойто-Байгалай аймагай „Улома Оллоомон" колхозой огороднигуud теплицэ соо үргуулһан ногоон һонгиноёо абаба. Абаһан энэ һонгиноёо һаяар Дооло Ангарын базаар дээрэ абаашажа худалдахаа байна.

Хамтын байрануудые гуримшуулба

ВЛКСМ-эй городской райком энэ оной апрелийн 15-һаа майн 15 хүртэр хамтын байрануудые гуримшуулха талаар нэгэ һара соносхожо, энэ үе соо 18 хамтын байрые ариг сэбэр болгожо, дутуу дуниеуудыень үйлнүүдыень усадхаба. Хамтын байрануудта 422 стул, 85 тумбочка, үлгэсэ бусад зүйлнүүдые хээ. Тиихэдэ 16 хамтын байра сагаадагдаа.

Һайнаар эмхидхэгдэһэн ясли

Хажэнгын аймагай Чесанын сомоной „Улаан Таряашан" колхоз хабарай худэлмэридэ үхибүүдтэй эхэнэрнүүдые олоо хабаадуулхын зорилгоор, тарилгын эхин хын урда тээ ясли эмхидхэһэн байгаа. Энэ яслида 17 үхибүүд байна. Яслиин эрхилэгшээр амбулаторийн медсестра нүхэр Семёнова худэлмэрилхэ зуурай яслиингаа худэлмэрийе эрхим һайнаар табижа шадаба.

Уранһайханай харалга

1-дэхи номерой түмэрзамай училищийн һурагшад уранһайханай республиканска харалгада эрхимээр бэлэдхэжэ байна. Нүхэр Г. Добрынинай хүтэлбэрилдэг республика соогоо алдар суутай агитбригада шэнэ дуу, танец декломаци ба бусадые бэлэдхэнэ. Энэ бригадын басагад Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай темэдээрэ уран гоё юумэнүүдые өёнод.

Воскресник болобо

Зэдын аймагай центр—Петропавловск тосхонийе ариг сэбэр ба культурна тосхон болгохын зорилгоор олон хүнүүдэй хабаадалгатай воскресник үнгэргэгдэбэ.

Аймагайнгаа центртэ сэсэрлиг моктарижа ногооруулха худэлмэридэ аймагай центртэ һуугаа ажалшад эдибхитэйгээ худэлмэрилбэ.

Химическэ мүрысөөн

Улан-Удэ городой железнодорожно районой оборонно организацинуud Бүхэсоюзна 9-дэхи химическэ мүрысөө үнгэргэгдэжэ байна. Энэ эндэ 3. 600 хүн хабаадана. Энэ мүрысөөн болбол дайсанай агаарай добтолгоноо завод фабрикануудаа ямаршье сагта хамгаалхаар ажалшадаа бэлэн байһаниие харуулба.

Медсестрануудай курса

Улаан Хэрээһэнэй областной комитетэй дэргэдэ запас медсестрануудые бэлэдхэхэ 7 һарын курса эмхидхэгдэбэ. Эндэ 26 хүн һуралсажа байна. Тиихэдэ, худэлмэрилхэ таһарангүй һуралсаха үдэшын курсада 24 хүн һуралсана.

Хариусалгата редакторай орологшо
Д. ЛУБСАНОВ.

Мүнөөдэр кинотеатрнуудта

„ПРОГРЕСС"
Илагдашагүйшүүл

„ЭРДЭМ"
Иран

Сеанснуудынь 4, 6, 8, 10 часта.
Кассань—2 часаа.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ТЕЛЕФОНЫ: отв. редактора—3-44: зам. редактора—3-23 2 зв.; секретариата и отдела партийной жизни—3-23; отделов сельскохозяйственного и писем—7-55; отдела пром. и транспорта 7-55 2 зв.

Н—5669

Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР.